

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

1. d. 160.

GRÆCA FIDES
A CATHOLICORUM
IN SCRIPTURIS SANCTIS
INTERPRETANDIS,

Ostenſa Academicis Catholicis

QUAM

Sub Auspicio

Assumptæ in Coelum Mariæ Virginis,

Explicabunt

Exercitatione Græcâ publicâ

In Gymnasio Tricoronato apud Ubios

S E L E C T I & O R N A T I

R H E T O R E S.

Antonius Sebastianus Steitz. *Coloniensis.*

Joannes Henricus Ahren *ex Ghor.*

Joannes Petrus Ahrem *Coloniensis.*

Matthias Holtz *ex Buxtorff.*

P O E T Æ.

Henricus Heusgen *Coloniensis.*

Joannes Josephus Genger *ex Königswinter.*

Petrus Josephus Maag *Rhenomagus.*

Sebastianus Jörg *ex Geissenheim.*

A T T I C Æ L A U R E Æ C A N D I D A T I.

Anno M. DCC. XLVIII.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Typis JOANNIS NONNEN & Hæredum Caspari Drimborn in Platea lata 1748

Instit.
3. 15. 4.

8. 18. 1.

Am inde ab Ecclesiae primordiis Novatoribus in more positum est; ut sua somnia speciosissimo Verbi Divini titulo venditent. Quo nomine tamen non omnes scripturas intelligunt: sed eas solum, quae suis favere phantasmatis videantur. Ut Calvinus ait: *In repudianda Ecclesia auctoritate Justitiam nunc remitto*. Sic olim Arianus ex Joann. IV. eraserunt πνευμα εσθς. *Spiritus est Deus*, Sic Calvinus particulam *enim*, quā vis meriti innuitur, omisit. *Esurivi enim &c. Matth. 25. 34.* Sic Lutherus addidit Textui particulam *solum*, ut operibus bonis vim Justificationis adimeret. Sic alii aliter truncare, augere, mutare Textus non dubitarunt. Ita scilicet purum reddiderunt verbum Dei. Imò volunt, nihil credi oportere, quod non luculentissimis scripturae testimoniis comprobetur. Huic mendacio ut mentiantur conformiter; hanc cuiusvis necessitatem imponunt; ut scrutandis, imò (ut ipsi solent) memoriae mandandis scripturis incumbat. Unde fit; ut meros textus loqui videantur. Probant insaniam suam ex Joann. V. 39. *ἐπειτα τις γραφας, οτι υμεις δοκειτε εν αυτ αις ζων αιωνιαν εχεν. Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam aeternam habere.* Ecce praeceptum! si aliud non haberem, quod respondeam; dicerem, praeceptum solis datum sacerdotibus. Sed nos in græcis maneamus. Nego vocem *ἐπειτα* imperativè poni. Saltem id non constat ex scripturis. Secunda enim pluralis *Indicativi Praesentis* & *Imperativi* eandem sustinent terminationem. Nos igitur nonnulla heterodoxos inter & Catholicos Controversiarum Capita proferimus; & multiplices errores, lapsusque etiam grammaticos adversariorum Grammatico Certamine ostendimus.

§. I.
An ex Etymologia
solā usus
& significatio meti-
enda?

ETymologiae græcae obtentu omnia Sacramenta, Hierarchiam, Ecclesiam, Christum ipsum è medio tollunt hæretici. En aliquot hujus insaniae specimina. *Επισκοπος* nihil origine sua apud Homerum, aliòsque sonat, quàm inspector. *Cic. Att. Lib. VII. Ep. XI. Vult enim me Pompejus esse, quem tota hac Campania, & maritima ora habeat Επισκοπον.* id est speculatorem, & custodem. *Πρεσβυτερος* nihil, si Diis placet, aliud indiget, quàm natu seniore; *Διακονος*, quàm ministrum. Nulla igitur divinitus hic distinctio, aut potestas officiorum, aut statuum significatur! *Λειτουργια* quid, nisi munus publicum? *Χειροθεσια* manuum impositio est: hæc omnia habes in Lutheri nuptiis. *Μυστηριον* non denotat Sacramenta, sed secretum negotium, putà, confabulationem nocturnam Lutheri cum Dæmone. *Αποστολος*, & Cursor publicus idem sunt; *Χριστος* est, quisque is Butyro vel oleo unctus incedit. At saltem *παρὰδοσις* I. Cor. XI. 2. & II. Thess. II. 15. *κρατειτε τις παραδοσεις*, apud omnes, etiam profanos græcos traditionem significat. Incommodum id Calvino, & Bezae: idèò vertunt, *praeceptum*. Quis jam neget ab illis bonis viris *reformatum* esse verbum Dei?

Sophisma hoc hæreticorum ex Ignorantiâ, & Voce *Ἀντιχρίστου* compositum § II.
 exhibendum est grammaticorum ferulis. *Papa est Vicarius Christi*: damus *Ex novâ*
 Catholici (*αἱρεσι Ἀντιχρίστου* significat vicarium Christi) igitur Papa est Anti- *significati-*
 christus. O fidem ! o frontem vestram omnia Lexica ! si ullus ingenuus au- *one vocis*
 thor *ἀντι* in compositione usurpasset pro Vicario ; evidens nihilominus foret om- *Antichri-*
 ni Græco tyroni, in novo Testamento Antichristum significare adversarium *stus.*
 Christi; sicut legimus I. Joan II. 18. Multos fuisse Antichristos, licet unicus esset
 Papa. Nunc, cum *ἀντι* in vocibus compositis perpetuò significet *adversarium* (*Vid. San-*
 vel ad summum *aquivalentem*, nunquam verò *subordinatum*) ut videmus in vo- *dai Gram.*
 cibus *ἀντιπαλος*, *ἀντιδοτον*, *ἀντιθεος*, *ἀντιχειρ*, *ἀντιστρατηγος*; ridentur merito *Prof. com.*
 inficetissimi Grammatici à Bellarmino; qui, ut detrahant Papæ; novum vocis *XIV.*
 significatum contra appetum textum somniarunt.

Authoritatem, quam Papæ concessit ipse Dei filius, & Magdeburgenses tam §. III.
 infeliciter, ut vidimus, impugnaverunt, Balthasar Bebelius in libro, quo,
 titulo *Antiquitatum Germaniæ primæ*, hæreses multas venditat, felicius à se expu- *Papæ au-*
 gnatam credidit. Nam, de ministris Ecclesiæ differens, ait: *Neque in Veteri Ec-*
 clesiâ *habebat Romanus Episcopus quidquam in reliquos Patriarchas potestatis. perperam*
 Quam verum hoc sit, patet cuius vel uno oculo insipienti Patrum antiquorum, *allata.*
 cum Græcorum, tum Latinorum scriptos libros. Ut ut sit: rem ille ad oculum
 probasse sibi videtur, dum ait: *Quia Synodus Nicæna voluit τα πρεσβυτερωσεισθαι*
ταῖς Ἐκκλησίαις, sua Ecclesiis servari privilegia. Mirabile argumentum ! Rex
 concessa subditis privilegia servari mandat, ergò nihil habet in subditos potesta-
 tis ! *πρεσβυτεριον* honorarium est, seu privilegium, quod uni præ alio concessum est.
 Habuerunt igitur olim etiam privilegia Ecclesiæ: sed unde habuerunt ? scilicet
 alius ostendi non potest, præter Romanum Pontificem: Ille igitur tantum saltem
 potestatis habuit; ut privilegia, cui vellet, concederet. Imò & hoc habuit Ju-
 ris; ut ipsum hoc de servandis privilegiis privilegium sine ejus consensu nullum
 esset. Addit: Sardicenses P. P. Julium Pontificem vocant *ἀδελφον*, *καὶ συλ-*
λειουργον Fratrem & Communistram, *ἀγαπητον*, *καὶ συλλειτουργον* dilectum, &
 communistram: Equales igitur omnes fuere Julio. Ridiculè sanè argumenta-
 ris. Paulus Apostolus Corinthios, aliòsque, fratres appellat; num inde infe-
 res, ergò omnes Corinthi habitantes fuerunt Paulo æquales? scribit etiam hodie
 Pontifex Romanus se non tantum fratrem, sed & servum servorum Dei; nec
 ullum tamen inde prudenter arguet, nihil cum habere in nos potestatis. Idem, ut
 convocandæ Synodi Jus propè Principes Laicos esse ostendat, Patrum Sardicensium
 verba profert: *οἱ ἐν ἐπισκοπῇ βασιλεὺς συνήγαγον ἡμᾶς, Religiosissimi Principes nos*
convocarunt. Quid inde? etiam Tabellarii & Nuncii Patres convocarunt; ergò
 Tabellarius Jus habet convocandæ Synodi? Item, *venierunt quoque ex Oriente*
Ἐπίσκοποι προτρέποντες: αὐτοὶ παρὰ τῶν βασιλέων ἱστίγати ab Imperatoribus. *προ-*
τρέποντες est hortari. Nihil ergò sequitur aliud, nisi Imperatorum suasu synodum
 congregatam.

§. IV.
Ety
Quictis
rum.

Rom. IX. 3. *Ποκαμην γὰρ δulos ἔγω ἀναθεμα ἵμαι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου.* *Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Hinc Molinos aut impiè, aut insanè colligit, homini contemplationis perfectæ statum adepto nec de præmio, nec de poenâ cogitandum; nec paradisi desiderium, nec inferni horrorem habendum; imò perpetuæ Dei visioni renuntiare nolle, effectum esse amoris imperfecti. Huic oppono omnium Catholicorum Græcorum & Latinorum expositiones ex Pererio, imò & Rabbīnorum in similem locum *Exod. XXXII. 32.* *Anathema enim nec ex sui Ety mo, nec ex P. P. interpretatione significat præcisè sejunctionem àb Dei visione, multò minùs perpetuam: sed generatim vel donum Deo dicatum, cui accedere propiùs nemini fas sit, vel contrà rem aut personam ab Ecclesiâ abscissam.* *Hæc Chrysostomus explicat vellem àb eo Choro separari, qui Christum circumdat; non tamen àb ipsius amore re separari velim: absit hoc; nam propter ipsius amorem hoc ipso desiderio tantoperè ardeo.*

Hom. XVI
in E. Rom.

§. V.
Interpre
tatio ad li
teram.

Inquietum animal est hæreticus: Jam ad literam, jam secundum Spiritum proprium scripturas interpretatur, *Matth. IV. 10.* *Κυριον τον Θεον ου προσκυνησεις, και αυτω μονω λατρευσεις.* *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Si, inquiunt, soli Deo serviendum, cur Papistæ sanctos colunt? verum dic fodes, cur ergò & tu à famulo, àb homine ipsi tibi homini scilicet vis exhiberi servitium, obsequium, cultum? carpere solent discrimen illud, quod inter voces *δουλος* & *λατρευω* facimus Catholici; eò, quod ex Ety mo suo idem utraq. significet: sed sin minùs ex Ety mo, saltem ex Ecclesiæ, Conciliorumque auctoritate poterit esse discrimen, ut videmus in aliis puoque vocibus fieri. Quam advertari in τῷ μονῷ vim ponunt, nihili facimus; eique alia exempla opponimus, quibus & ipsi coguntur interpretationem adhibere. *Luc. XVIII. 19.* *ὁ υἱος ἀγαθος, ἐι μη εἴς, ὁ θεος.* *Nemo bonus, nisi unus Deus.* & tamen *Gen. I.* dicuntur *cuncta, quæ Deus fecerat, fuisse valde bona.* *I. Tim. VI. 16.* *Deus ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, qui solus habet immortalitatem;* nec obstat huic loco Animatum, & Angelorum immortalitas. *I. Tim. I. 17.* *μονῷ δει τιμη, δοξα;* *Soli Deo honor & gloria:* Contrà *Rom. II. 10.* *δοξα δι, και τιμη ... παντι τῷ ἐργαζομενω το ἀγαθον.* *Gloria autem, & honor ... omni operanti bonum.* Aliæque plura in scripturis passim occurrunt ejusmodi, quæ sine interpretatione sibi contraria meritò dicerentur.

§. VI.
Insigne
Calvini
mendaci
um Instit.
I. XL. 16.

Infelicitèr mentitus est Calvinus; dum eum, quem Sanctis, Sanctorumque imaginibus honorem exhibemus, non jam ex scripturis, sed ex ipsis Ecclesiæ conciliis esse idololatriam ostendebat. Ità enim detrahit Nicæno secundo: *Constantinus autem Constantiæ Cypri Episcopus se imagines reverenter amplecti proficetur, cultumque honoris, qui vivificæ Trinitati debetur, illis se exhibiturum confirmat.* *Quisquis idem facere recusaverit, eum anathematizat,* &c. Idem ait P. P. reliquos fecisse. Mendaciumprehenditur ex ipsis Constantini verbis in *Edit. Buxii*: *Καγω εἰ*

ἀνάξιος τῆς ἐστὺς τοῦ θύμῳ . . . δεχόμενος , καὶ ἀσπαζόμενος τμητικῶς τὰς αἷμας , καὶ
 σέπτας ἰκαρίας . καὶ τὴν κατὰ λατρείαν προσκυνεῖν μόνῃ τῇ ὑπερουσίᾳ , καὶ ζωοποικῇ
 τριάδι ἀναπέμπω , καὶ τὰς μὴ ἔτω φρονεῖντας , μὴτε δοξαζόντας τῆς αἰγίας καθολί-
 κης , καὶ ἀποστολικῆς Εκκλησίας ἐκχωρίζω , καὶ τῷ ἀναθεματὶ ὑποβάλλω &c.
Et ego indignus hifce confentio . . . amplectens honorabiliter sanctas , & venerabiles
imagines : atque adorationem per laetiam soli super substantiali & vivifice Trinitati
impendo , & ita non ſetimentes , neque pradicantes à S. Catholica , & Apostolica
Ecclesia ſegrego , & anathemati ſubjicio . &c. Ecce quàm veracem ſequamini Docto-
 rem Hugonotti !

§. V. II.

M Arch. XXVI, 28. Marc. XIV. 24. Hic est enim Sanguis meus novi testa-
 menti, qui pro multis effundetur. Hic est sanguis meus, qui pro mul-
 tis effundetur. Hinc Calvinistæ post vulgatam nostram, quam dilacerarunt, pro-
 bare conantur, sanguinem Christi non in Cœnaculo fufum, sed in cruce funden-
 dum dici. At damnantur è Græco fonte; ubi præſenti tempore sanguis *funditur*.
Corpus datur, frangitur. τὸτο γὰρ ἐστὶ τὸ αἷμα μου, τὸ τῆς κατὰ τὴν διαθήκης, τὸ
 περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον: Attamen Beza *Edit. gene.* 1611. apud Joan. Vignon.
 ubique vulgatam arrodens, & contrà conscientiam suam vertit *Effundetur*. Luc.
 XXII. τὸτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν δίδομενον, *quod datur*. I. Cor. XI.
 24. τὸτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλάμενον, *quod frangitur*. Diceret,
 omnes Apostolos, & Evangelistas conspirasse ad impugnandos Calvinistas. Aliud,
 invenit Beza, τὸ ἐκχυνόμενον sacro textui irreplisse casu; cùm ante à bindochis
 Librariis margini adscriptum foret. Derisit plumbeum inventum Lutherus.

Temporū
 iniqua
 mutatio.

§. VII.

Nullus est tropus, quem non in verbis Eucharisticis somniarint Hæretici. τὸτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου. τὸτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου. Vidit metaphoram J. Lan-
 gus Silesius, & Bucerus futurus olim Jupiter Colonienſium: τὸτο, id est, *hac*
actio, hac societas est Corpus meum. Qui tropus qualis sit, hætenus nemo Or-
 bilius, aut Aristarchus divinavit. Lutherani in τὸτο Synecdochen comminiscun-
 tur. *In hoc, sub hoc pane* est corpus meum. Quis Calvinus vè dicit, ut Caca-
 bus ollæ nigræ. Damnata synecdoche in τῷ σῶμα metonymiam invenit. Uti
 enim poculum pro sanguine, sic Corpus ajunt pro pane poni. At poculum non
 pro sanguine poni innuit, quod additur, *bibite*.

Troporum
 abusus.

Novum Metaphoræ genus excogitavit Ulricus Zwinglius. Es enim idem
 esse ait, ac *significat, valet*. similem expositionem addit his: *Petra erat*
Christus. Agnus est pascha. Huic commento oppono Maldonatum: *Nego ver-*
bum substantivum aut latine, aut græcè, aut hebraicè . . . apud ullum authorem,
etiam apud ipsos hæreticos pro verbo SIGNIFICAT accipisolerere, aut etiam posse,
hominesque imperitissimos, qui id dicant, esse affirmo. Nam omnibus istis figura-
tis locutionibus . . . si quæ figura est, non hæret in verbo Est, sed aut in subjecto,
aut in predicato.

At saltem Calvinus tropum esse in κατὰ τὴν διαθήκην putat. Nego & id. Tam

A 3

pro-

proprie enim testamentum (instrumentum authenticum, quo Jus ad hæreditatem confertur) dicitur Corpus, & Sanguis Christi, quàm scriptæ literæ. Caspat Schvvenckfeldius putat *καταχρηστικῶς* Corpus pro Divinitate nōminatum. En aliquas, quas excudit, expositiones: *Circā panem est Corpus meum*: item: *Hoc est Corpus meum in Divinitatem transformatum*. &c. Hūc de nūm omnes, quotquot ubique terrarum est, Prisciani, Aristarchi, Ludimagistri, Literiones, Grammatici, Grammaticastri? Aut, quid tropus sit, ignoratis; aut omnia in scripturistropica sunt; aut in verbis Eucharisticis nullus tropus est.

§ IX.

*Ineptra
troporum
omissio.*

MArth. III. 11. *Αυτος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω, και πυρι. Ipse vos Baptizabit in Spiritu S. & igne.* Ecbertus Canonicus Bonnensis Serm. VIII. ostendit, quàm ineptè horreant tropos hæretici ibi, ubi sunt; quærant, ubi non sunt. Cathari multorum luminum copiâ illuminatum adultum baptizabant Baptismo ignis, interpretati litera id, quod spiritu interpretandum erat; ignorantes illud II. Cor. III. 6. *το γαρ γραμμα αποκτεινει, το δε πνευμα ζωοποιει, litera enim occidit, spiritus autem vivificat.* Vel hinc A catholici discere debebant, ex solius Ecclesiæ Judicio pendere scripturarum interpretationem.

§ X.

*Matrimo-
nium Sa-
cerdotum
frustrâ
defendi-
tur.*

Philip. IV. 3. *Και εγω και σε, συζυγι γησει, συλλαμβανει αυταις &c.* *Etiā rogo et te, Germane Conjugat, adjunget illas &c.* Iacob. Faber cum Erasmo vertit *Germana Conjux*; ut Paulo uxorem adjungant, & omnes sacris addictos uxoris copulent; eūmq; scilicet ritum esse Apostolicum. Sed quā auctoritatē, non video, cū & *συζυγος*, & *γησιος* *κοιτην* generis esse constet. Imò S S, P P. testantur Virginem semper Paulum permansisse. Eundem errorem probant adversarii ex illo, I. Cor. IX. 5. *μη εν εχομεν εξουσιαν αδελφον γυναικα περιαιρειν, ως και οι λοιποι αποστολοι; Nunquid non habemus potestatem Sororem mulierem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli?* ubi notat Augustinus fefellisse eos græci nominis *γυνή* ambiguitas, quod & uxorem, & quameūque mulierem denotat. Poniturque non mulierem *ducere*, sed *circumducere*; nisi fortè Lutherus dispentet cum suis alumnis, ut *Sorores* uxorum loco ducant: quod novum libertatis Evangelicæ specimen foret. En quàm imperitè faveat Erasmus Lutheri incontinentiæ! Mox ad aliud Pauli testimonium transeunt mulierosi. I. Tim. III. 2. præcipit Apostolus: *δει εν τον Επισκοπον ... ειναι μιας γυναικος ανδρα oportet ergò Episcopum ... esse unius uxoris virum.* Ecce præceptum! Præceptum ais tu, qui Evangelicæ libertati nullum præceptum imponi vis, præterquàm fidei, peccatum nullum, quàm infidelitatis? unum te rogo: Christus Episcopus fuit, nec tamen *unius uxoris vir*: Paulus Episcopus fuit & *αγαμος*, ut te ipse docet I. Cor. VII. 3. *λεγω δε τοις αγamoις ... καλον αυτοις εστιν, εαν μενωσιν ως κ' εγω. dico autem non nuptis ... bonum illis est, si sic permaneant, sicut & ego.* Imò Christus centuplum promisit iis, qui propter nomen suum uxores reliquerint. Ecce Lutherani, relinquitte unam, ut centum accipiatis! Verùm non tantum Sacerdotibus imponunt Matrimonii necessitatem, sed sui etiam Magistri exemplo

templo (qui, effra&is monasterii simul, & votorum claustris, quam debebat Deo fidem, moniali etiam apostatae dedicavit) connubium defendunt inter eos, qui votis religiosi adstricti sunt. Hi, ut videantur boni, verbi divini titulo tegunt maritaliam; multòque labore tandem illud Heb. XIII. 4. testimonium invenerè; *τιμιος ὁ γάμος ἐν κυρίῳ*. *Honorable Connubium in omnibus*; id est, ut ipsi vertunt, *inter omnes*. Igitur etiam fratres inter, & sorores, filios & parentes? verum, quo tandem argumento evincunt, *ἐν κυρίῳ* vertendum esse, *inter omnes*? sanè omnes S. S. P. P. in omnibus legerunt, scilicet in omnibus partibus & actionibus, non verò inter omnes personas.

Docet Lutherus, animas, homine mortuo, descendere in locum quendam ignotum, quem ipse *Scheolab* appellat, ubi ad extremum usque diem dormientes & omnia, & se ipsas ignorent. Miror, Luthere, locum tibi ignotum esse; cum eum Naso (quem T. I. Ep. Latin. tantis laudibus evehebas) accurate descripsit *Est prope Cimmericis longo spelunca recessu mons caevis, ignavi domus, & penetralia somni; quò nunquam radius oriens, mediusve, cadensve phœbus adire potest*. Miserum igitur latronem, quem Christus dixit suscipiendum *hodie in paradisum*! Miserum te, Paule, qui tantum esse cum Christo desiderasti; dum nunc nesciste dormire in *Scheolab*! In hanc sententiam, ait Lutherus, me traxit verbum scriptura: Dormiunt cum patribus suis. Dormire ergò mortui dicuntur. Verum legere debuisses C. 11. Joan. *Λαζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοιμηται. ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν... ἔρχομαι δὲ ὁ ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκείνοι δὲ ἰδοῦσαν, ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὑπνῷ λαλοῦ. Λαζαρος ἀμικὺς ἡμῶν dormit. Sed vado, ut à somno excitem eum... Dixerat autem Iesus de morte ejus: illi autem putaverunt, quia de dormitione somni diceret. Item I. Cor. XV. 20. *Χριστός... ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἔγρητο. Christus... primitia dormientium factus est. & vidistis, dormire tam apud Græcos, quàm Latinos & Hæbræos sumi non pro naturali duntaxat somno; sed & pro morte, quàm etiam Christus (certè non in SCHEOLAH dormiens) mortuus est. Miratur Grefserus, quod omni societate destituti, soli in *Scheolab* concedant prædicantes. Præcini ab uxoribus oporteret illud ex Adriani Imperat: Versiculis odarium: *Animula, Vagula, blandula, hospes, Comesque corporis, qua nunc abibis in loca pallidula, rigida, nudula, nec, ut soles, juvos dabis*.**

Joan. XIV. 16. *Και ἄλλον παρακλητὸν δώσει ὑμῖν Et alium paracletum dabit vobis*. Erasmus, ut & hic Criticum spiritum ostendat, ait: hoc loco commodius erat vertere, *Consolatorem*; ne quis duos. Paracletos imaginaretur. Quæso, quodnam discrimen inter *Paracletum*, & *Consolatorem*; nisi, quodd alterum græcum est, alterum latinum? Dein hoc ipso loco convincitur & Filius esse Paracletus, & perinde esse Consolator, quàm Spiritus S.; etsi hic ἀντρομαστιχως obtineat hoc elogium. Quin & Pater bono ac catholico sensu Consolator est; Maluit tamen latinus vetus interpres hanc græcam vocem retinere, ut Christi, Ecclesiæ, Presbyteri, Evangelii, Mysterii, &c. quorum grammatica interpretatio, & Erymi venatio heterodoxis grammaticis occasio fuit S. Theologiæ plùs semel amittendæ, aut deformandæ.

§. XI.
Scheolab
Lutheri.

Vid. grefsf.
de Cælo
Lutheri.

§. XII.
Erasmii
versio
inutilis.

§. I.
Omissio
articuli
præpositivi.

Riani negabant verbum Dei esse Deum ex Joan. I. quia Θεος sine ὁ articulo emphatico enuntiabatur. Εν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. At ipse Deus Pater sine hoc articulo indigeretur Rom. I. 7. χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν. Gratia vobis, & pax à Deo patre nostro. & in ipso Ioan. I. 6. Εγενετο ἀνθρώπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, fuit homo missus à Deo, Quin & filius vocatur ὁ Θεός Rom. IX. 5. ὁ Χριστός, ὁ...

Θεὸς εὐλογητός. *Christus, . . . Deus benedictus.* Id observavit S. Chrysost. Hom. III in Ioan. Erasmo temerè divinante, vocem Θεός in hunc locum intrusam contra omnium antiquorum PP. sententiam. Imò licet semper Pater ὁ Θεός, filius tantum Θεός in scripturis vocaretur; non hinc continuò efficeretur, filium haud esse ὁμοῖον Θεῷ πατρί.

§. II.
Discrimen
inter
ὁ & ὁ.

Ioan. XX. 28. ὁ κυριὸς μου, καὶ ὁ Θεὸς μου. Ex hac Thomæ voce Divinitatem Christi probant Catholici. Excipit Theod. Mopſvestenus, exclamationem admirantis ad Deum Patrem directam fuisse. Sed tum nec adderetur: εἶπεν αὐτῷ, dixit illi (Christo) nec in græco ὁ indicativa particula, sed αὐ poneretur. Jded evasio futilis, damnata in Synedo V. Constantinopolitanâ II. a&, III. Can. XI.

§. III.
Interjectio
puncti.

Erasmus, uti Lutheri, ita Neoarianorum præcurſor Versum V. Rom. IX. erepturus Catholicis Divinitatem Christi credentibus, ἔξ ὧν ὁ Χριστός, το κατὰ σαρκά, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητός, *Ex quibus Christus est, secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus,* garrit, in græco Chrysostomi codice post σαρκά punctum à se visum. Dein ὁ hic, non δε qui initium esse versiculi sequentis, adedque hunc ad antecedentem non referri. Respondet Em. Bellar. si vera esset visio Erasmi; Corrigendus esset Chrysostomus & Erasmus ex omnium SS. PP. Latinorum, & Græcorum commate. Dein falsum est, in Chryſ. Codicibus plurimis punctum esse. 3tid. Crebra est in scripturis substitutio articuli præpositivi in vicem relativi. Matth. VI. 9. πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς ἔξαιροις. At tamen legimus qui, non hic in Cælis. Temerè igitur Transylvani Sociniani temerariam Erasmi conjecturam adoptant.

§. IV.
Spiritus
mutatio.

Heb. III. 6. Χριστός δε, ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ὅς ἐδικὸς ἐσμεν ἡμεῖς. Christus autem tanquam filius in domo suâ: quæ domus sumus nos, sic vulgata. At Sociniani, ne hinc Divinitas Christi probetur: in domo ejus, αὐτοῦ, Patris scilicet Dei, legunt. Dēmus, ajunt illustrissimi Werlenburchii, antiquissima, & autographa Volumina græca accentibus & spiritibus destituta fuisse, quod Beza cum pluribus Criticis asserit: quæro, quo duce potius leni, quàm aspero spiritu, legent αὐτοῦ? Quomodo Erasmus legentem αὐτοῦ confutabit Beza legent αὐτοῦ, si tollamus ἀναμνηστικὴν Ecclesiæ Catholicæ in interpretando verbo Dei?

f.

§. V.

I. Ioan. V. 7. Ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ ὕδατι, ὁ πατήρ, καὶ ὁ υἱός, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οἱ τρεῖς ἐν τοῖς υἱοῖς. *Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater, & Verbum, & Spiritus S., & hi tres unum sunt.* Erasmus Versiculum in prioribus suis editionibus omisit, causatus, à manuscriptis græcis aliquot eum abesse; neque laudari à SS. Athanasio, Gregorio Naz., Chrysost., Didymo, Augustino. Verùm admonitus temeritatis editioni posteriori rursùm inseruit. Sat Censori isti grammatico esse debebat antiquæ vulgæ veneranda auctoritas. S. Fulgentius L. Responsonum contrà Arianos laudat hunc textum; Idem facit B. Martyr Cyprianus. Lutherus teste Valentia T. 1. Disp. II. Q. I. p. I. §. VII. eundem Versiculum primùm omiserat; pòst repositus est in Bibliâ. Etsi anima ejus odisset vocabulum ὁμοῦσιον: nec tamen contradicere audebat Symbolo Nicæno. Vid. Ioan. Millii doctum Commentarium pro hoc loco tuendo.

Scriptura ab Erasmo truncata

§. VI.

A Ntiquus interpres latinus, & cum eo RP. latini omnes Christum SALVATOREM salutarunt, cùm græcus fons σωτηρ habeat. Arroserunt hanc versionem Novatores ineruditè, ac pueriliter, Cicerone ipso repugnante, ut advertit Sandæus noster ex II. Verr. *Itaque enim non solum Patronum istius Insule, sed etiam σωτηρ, inscriptum vidi Syracusis. Hoc quantum est? Ità magnum, ut latino uno verbo exprimi non possit.* Valeant igitur cum Servatoris nomine hæretici. Aliud est (ait Paulus Manutius) *servare, aliud salutem dare.* Unde fit, Servatoris vocem inferiorem esse græcæ vocis majestati. Sobriè S. Aug. L. XIII. de Trin. C. 10. *Qui est hebraicè ἸΗΣΟΥS, græcè Σωτηρ, nostrâ autem locutione SALVATOR. Quod verbum latina lingua antea non habebat, sed habere poterat, si cui posuit, quando voluit.* Discant hinc Magistelli grammatici Vereri Canos vulgæ latinæ veteris interpretes. Vid. Grets. L. contrà Moesium; & T. 1. defens. Bellarm. Ipsi Pelicanus, & Grotius fatentur, vulgatum latinæ interpretem longè doctiorem fuisse; quàm grammatici hesterni hæretici conjiciant, addo, & sint.

Σωτηρ Salvator non Servator nuncupandus.

§. VII.

L Uc. I. 28. Legimus, salutatam àb Angelo Deiparam in hunc modum: χαίρει καὶ σε χαρίσσωμεν, ὁ κυριος μετὰ σε, εὐλογημεν σου ἐν γυναιξίν. *Ave Gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Hæretici, sicut universo Sanctorum cultui repugnant, ità vel maximè Deiparæ cultum criminari contendunt. En exemplum. χαίρειν, inquit, non gratiâ replere significat, sed *gratum facere.* Dici ergò oportuit *gratiosa*, non *gratiâ plena.* Verùm commodè accidit; ut, postquàm à nobis discesserunt, ipsi inter se non conveniant; dum alius *græcam*, alius *gratiam consecutam*, alius *dilectam*, alius *gratis dilectam*, alius *gratis justificatam*, alius *in gratiam receptam* interpretatur. Scimus utique, quòδ χαίρειν significet *gratum facere*; sed inde concludimus, rectè vertisse interpretem *gratiâ plena.* Grati enim reddimur Deo per infusam cœlitus gratiam, quæ quo erit copiosior, eò erimus Deo gratiores. Cùm igitur Virgo Deipara suprâ mortales omnes plenitudinem (ut Deiparæ dignitas postulabat) gratiæ acceperit:

Salvatio Angelica impugnata, quia ingrata adversarius.

ratio plena merito salatur, causâ (gratiarum plenitudine) per metonymiam
Positâ pro effectu. Quod si hâc solum de causâ Salutationem Angelicam rejici-
atishærenici; quid est, quod ne græcâ quidem linguâ oreis: *Χαίρετε καὶ χαριτωμεθα*?

§VII.

*Quid effi-
cias termi-
natio no-
minum.*

Matth. XVI. 18. *Σὺ εἶ πῆτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ ὀικοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ᾧδὲν κατισχύσουσιν αὐτῆς. Τῷ εἰς Petrus, & super hanc petram ædificabo meam Ecclesiam: & portæ inferi non prævalébunt adversus eam.* Hinc Erasmus: *πῆτρος & πέτρα* masculinè & fœmininè terminantur: igitur eidem Petro non tribuuntur. An ignorat grammaticorum omnium mastix, *πῆτρος & πέτρα* græcè idem significare? Inspiciatur Lexicon Stephani; imò consulatur syriaca vox, quâ Christus usus est: *Ἦ εἰς Cephas, & super hoc Cephas* &c. Nulla igitur in syriaco & græco fonte discrepantia significati. Igitur cùm latinam vulgatam metiri velint adyersarii ex fontibus; Petrus dictus est Petra à Christo.

§. IX.

*Judææ an
Judea le-
gendum.*

Matth. II. 1. Cùm ergo natus esset Jesus in Bethleem Juda. *τῷ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας.* Hic interpretem corrigendum censet Erasmus. Scire autem debebat ex S. Hieron., mendosos hîc esse græcos codices, & rectè dici *Juda*. Nam *Judea* communis erat eo sæculo nuncupatio XII. tribubus; & contrariò *Juda* soli tribui primariæ tribuitur; in quâ Bethleem Christi ortu nobilis sita est. Et sic compellenda erat; ut discerneretur à Vico Bethleemo in tribu Zabulon. Iosue XIX. favent vulgato interpreti omnes codices MS. apud Millium.

§. X.

*Aoristus
malè ex-
plicatus.*

Joan. XIV. 26. *τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον... ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ ἔειπον ὑμῖν. Spiritus S. .... Suggestet vobis omnia, quæcumque dixerò vobis.* Kemnitius ait, depravatum esse hunc locum; dicendum *dixi* loco *dixero*; eò quod *ἔειπον* sit temporis aoristi. Verùm si, ut facetur, sit aoristi, ergò est temporis indefiniti. Cur igitur præteritum potius significabit, quàm fut: exactum; cùm aoristi aliquandò per præteritum, aliquandò per futurum, imò & per præsens explicentur, prout sensus ratio exigit. Vid. Græc. Adhæc si Spiritus suggeret ea tantùm, quæ cum temporis Christus dixerat; ergò illa, quæ post resurrectionem locutus est, non sunt Apostolis suggesta à Sp. S.. Atqui postmodum Christus Act. I. *παρέστην ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα, Πράβντε se ipsum vivunt post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta.*

§. XI.

*Ironia ab-
usus.*

Luc. X. 28. *Ἐπὶ δὲ αὐτῷ, δεδῶκε ἀπεκρίσθαι τὰτα ποιεῖν, καὶ ζῆναι. Dixitque illi, rectè respondisti; hoc fac, & vivēs.* Calvinus, ne mandata servari posse fateri cogatur, Ironiam esse affirmat, in hunc modum: *Hoc nec facere potes; nec si feceris, idcirco vitam consequeris.* Cùm tamen Matth. XIX. 17. dicatur: *ὁ δὲ Σαῦλος ἐκάλεινεν τὴν ζωὴν, τηροῦν τὰς ἐντολάς. Si autem vis ingredi ad vitam, serva mandata.* Crassior & pinguior interpretis est Lutherus in Ep. ad Galatas hoc interpretamento: *si vis in Cælum conscendere, vola per Aerem: vel: Hoc fac; assume pennas sicut columba, & altissime volabis.* Sed credo pennæ columbinæ debiliores fuere, quàm ut his in Cælum sublatus fuerit Lutherus.

§. XII.

Pet. I. 10. *Quapropter magis, fratres, facite; ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Objicit prædicans Hunnius, legi

legi duntaxat διο μάλλον, ἀδελφοί, σπουδασάτε βεβαιῶσαι ὑμῶν τὴν κλησιν, καὶ ἐκλα-
 ῖν πρὸς τοὺς ἄλλους, & particulas illas δια τῶν καλῶν ἔργων non esse in græco fonte. Sed
 fallitur Hunnius. Unde enim probabit ille? An græcum fontem N. T. aut ipse, aut
 Coævorum ullus vidit? genuinum fontem defuisse interpreti latino, qui primo sæ-
 culo scribebat, nempe id Hunnio post sæcula XVI. apertum fuit! Syriacus, &
 Æthiopicus interpretes hujus Epistolæ habent hoc additamentum, quodd latinæ
 vulgatæ interpret antiquissimus ex iisdem codicibus antiquissimis hausit, ex qui-
 bus Syrus & Æthiops. Dein fatetur Millius in N. T. græco Alexandrinum codi-
 cem MS. venerandæ vetustatis, & secundum, quo Joannes Covel usus est, Græ-
 cum MS. codicem idem habere.

GAL. I. 8. Εαν ἡμεῖς ἡ Ἀγγελοὶ ἐξ ἑρῶν ἐναγγελιζῆται ὑμῖν παρ' ὑμῶν ἐναγγελισαμε-
 θαι ὑμῖν, ἀνάθεμα ἐστω. Si nos, aut Angelus de Cælo Evangelicet vobis, præ-
 serquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Ecce, ajunt acatholici, ana-
 rhema dicitur ei, qui præter id, quod scriptum est, quidquam docuerit. Ad quid
 igitur, Papistæ, traditiones? Festina lentè, mi Lutherane! nondum vicisti. Non
 loquitur Apostolus de scripturis tantum, sed & de omni eo, quod ipse verbis præ-
 dicavit, secus enim sibi ipsi dixisset anathema. Imò, ut tu argumentaris, sequitur,
 omnia illa, quæ post scriptam Galatis Epistolam Apostolus quis scripsit, esse reji-
 cienda. secundò, particula παρὰ non tantum significat præter, sed etiam contrà,
 aut perperam: quo sensu si sumatur, in te potius anathema recidit. 3tiò, si nihil
 aut docere, aut credere liceat, quàm quæ scripta sunt; quâ autoritate docet Lu-
 therus, Epistolam Jacobi esse stramineam: ubi hoc Apostolus docuit?

MATH. VI. 11. Docuit nos Christus orare: τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιψίσιον δὸς ἡμῖν
 σημερον. Panem nostram quotidianum da nobis hodie. Controversia est; quâ
 ratione vertendum sit vocabulum ἐπιψίσιος. Logodulus Lavinganus ad exemplum
 Lutheri per ἄρτον ἐπιψίσιον uxorem intelligit. Witackerus explicat, panem supersub-
 stantialem; nempe absque uxore non potuit suam consumere substantiam. Nostrium
 interpretem rectè vertisse quotidianum assevero; idemque, ut ajunt Theologi Lo-
 vanienses, & Lucas Brugenſis, habent undecim illorum exemplaria MS. ἐπιψίσιος
 enim explicari commodius nequit, quàm ad substantiam, scilicet conservandam
 quotidie necessarius; ut græci interpretantur, ἐπὶ τὴν ὕλην, καὶ τροφὴν ἐπαρκεῖντα.
 Non defuere etiam, qui vertent *crastinum*, *continuum*.

Solent Novatores claudere orationem Dominicam illis solennibus: Quoniam
 tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula. Dan dein ist das Reich,
 und die Macht, und die Herrlichkeit in Ewigkeit; eò quòd in græcis exemplaribus
 legatur: ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Quanquam
 Lucas id non habeat, nec Copticus, nec Arabicus, neque multi MS. codices,
 neque PP. græci, præter Origenem, Nyssenum, Cyrillum, Chrysostomum. Un-
 de gravissimi authores id cognoscunt adscitum. Responsionis loco erunt Ariæ
 Montani verba, cujus judicium magni facit merito Witackerus. Animadvertet,
 ait, lector, hanc clausulam non esse de textu... ab nonnullis enim eam textui infer-

Scripturæ
 truncata

§. XII
 Traditi-
 nes impu-
 gnata &
 negante
 argumen-
 to.

§. XIV
 ἀρτος ἐπι-
 ψίσιος quis

§. XV.
 Orationis
 Dominici
 clausula

tam, vel ex eo probatur: quod græci etiam hodierno die dicunt, *Sacerdoti tantum licere hæc verba proferre. Ità enim, inquit, respondere solitus est in missa, quando Chorus dixit: sed libera nos à malo. Hinc accedit, quod nullus veterum latino-rum interpretum, nec PP. huius clausula meminerit. Eodem modo introducta fuit illa psalmorum clausula: δοξα τῷ πατρὶ. &c Gloria Patri &c.*

§. XVI.
Solœcismi
vulgata
perperam
adducti.

Adversarii, ut omnem Bibliæ nostræ vulgatæ iniis, quæ alicujus momenti sunt, authoritatem detrahant; in minutissimis etiam ab eadem non abstinere dentes mordaces. Hunnius & ipse maximus eodem, quo doctissimum nostrum interpretem solœcismorum accusat, in folio solœcista exemplum adfert illud Matth. V. 40. Καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπαγε μετ' αὐτοῦ δυο. *Es qui cum te angariaverit mille passus, vade cum illo duo.* Ecce intolerabilem interpretis barbarism? Angario verbum est, quod respuunt omnes authores classici. Verum est, sed vide, quem reprehendas. Quàm peregrinum *angario* latinis est, tam barbarum *ἀγγαρεύω* est græcis: est enim Persica vox. Usurpavit eandem Marcus C. XV. Ergo quod Evangelistis circa grammaticam licuit, id interpreti vitio vertes? aut forte & hos accusabis? En quò hæreticorum audacia pectora cogat carpendi sacra fames! Idem ferre nequit versionem illam Matth. XX. 25. *Scitis, quia Principes Gentium dominantur eorum, videte, ὅτι οἱ ἀρχόντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν. Duplex solœcismus!* exclamat Hunnius. Imò *duplex fungus*, respondet Gretserus. Quis est, ait ille, in scholis puer, qui non vapularet, si construeret nomen *Gens* cum adjunct. masculini generis? utique quis est alterius classis adolescens, qui asinus non audiret, si ignoraret, fieri nonnunquam, ut adjectivum conjungatur non substant. præcedenti, sed alteri, quod vel dudum antecessit, vel subauditur? fieri id sæpe legimus, & quidem eleganter fieri apud græcos: ut Hom. *odys. β. φίλε τέκνον. Odys. π. βερεφός φεροντα τοξόν.* Id quod & latini imitantur, ut Terent. in *Eunuch. Centaurei* invehitur *magna*. Secundò ait; *dominantur eorum* illatinedicitur. Sed hoc ipsum illatiniè quàm est latinum! *Dominor*, ait, cum *dan di* casu construitur, non cum *gignendi*. Verùm quid ergò fiet Virgilio, dum ait: *Justiniane prius mirer?* Quid Horatio: *desine mollium tandem querelarum*: & Quà pauper aquæ *Dannus Agrestium regnavit populorum*? Quid tot aliis, qui hoc hellenismo miram scriptis suis elegantiam compararunt?

§. XVII.
Calvini
mendacium
coronatū.

Olim Thomas Murnerus, vir catholicus, post collecta ex uno Lutheri libello 50. mendacia, mendacium ultimum coronandum censuit; quo prædicabat Lutherus, se toto libello non esse n'entitum. Nos, thesibus nostris imponentes coronidem, tibi etiam, Calvine, coronam dabimus, qui Magistro tuo tandem detraxisti *harentem capiti multa cum labe coronam*. Unica enim periodo tot mendacia complexus: ut discipulis tuis, huius licet artis peritissimis, spem omnem imitandi uno ictu abscideris, dum ajebas de Catholicis: *In omnibus suis Litaniis, Hymnis, prosis, ubi Sanctis mortuis nihil non honoris deferitur, nulla Christi mentio: scia nē vidēris nunquā fuisse Catho'icus, quod ne initium quidem litaniam legeris. Κυρίε ἰησοῦ, χρίστὲ ἑλεῖσον, χρίστὲ ἀκούσον ἡμῶν, χρίστὲ εἰσακούσον ἡμῶν.* Nihil jam dicam de aliis orationibus, quorum finis esse solet: *per Christum Dominum nostrum. AMEN.*

